

Comisión de Derechos Humanos de la Ciudad de México

Ayuuujk Mixe alto del centro

iNajaw ejx'ät xë'n eëts ja' ntunk!

Descarga en español y lenguas indígenas en:

<https://piensadh.cdchcm.org.mx/index.php/folletoser/2024-cdchcm>

¿Mnajä'äp tii ja Comisión de Derechos Humanos de la Ciudad de México (CDHCM) tyimpy?

Ja' pat'äjtëp ku tnëtëna'aty jëts tmëjpëjktä'äkt na'muk jä'äy myëjk'äjtën tiy'äjtë'n yää nëwemp.

Japety, jaa ja mëjk'äjtë'n tpëjka'aky jëts tpayo'oy ku tu'uk servidor público (pën kutunk'äjtp) t'ëjxwitsy jëts tjëaxy ja jä'äy myëjk'äjtën tyii'äjtë'n Jëts kowan t'ëjxtä'äy xë'n ja tëko'oyë'n t'akkukët.

Nayten mëjk'äjtë'n tpëjka'aky jëts yaknë'ëjxpëkët jëts yak'apëjpäkt ja jënmä'äny metep nyëtënaapy ja jä'äy myëjk'äjtën tiy'äjtë'n jëts na'muk n'ëjx'äjtë'n.

¿Pën pat'äjtëp ku tnë'amptooët ja CDHCM pyëtëjkë'ëny?

- Tu'uk jä'äy ok tu'uk käjp.
- Organizaciones de la sociedad civil.
- Ja jä'äy myuku'uk pën te'n yakmutuntëkeepy, ja mëjënkon ok eypyën jä'äy pën nyajä'äp ku jaa pën yakmutuntëkey, pat'äjtëp nayte'n ja mutsk'anä'äjk ok yukya'kptëjk ku ja pëtëjkë'ëny tnë'amptooët.

¿Xë'n yaknë'amptoo ja Comisión pyëtëjkë'ëny?

- Mää neky ja mjotmay xjä'äty.
- Yakjäjtp ku mtimynyëjxkt jam mää maypiky tyuntääj.
- Ok yakjäjtp ku mkäjpxt yää: 55 5229 5600.
- Kax m'ayuujk mää yä'ät correo: quejas@cdhcm.org.mx
- Ok ejxtä'äy mää internet: <https://cdhcm.org.mx/quejaform/queja.php>
- Pën mutsk'anä'äjk ok yukya'kptëjk mejts yää mtëkët: <https://lacasadelarbolvirtual.cdchcm.org.mx/presenta-tu-queja/>

¿Xé'n ja neky xkaxt?

- Kējxjǎ'ǎy ja xyëë pën ja comisió'n pyëtëjkë'ëny nyë'ampto'ëp.
- Kējxjǎ'ǎy ka'pxy máä mtsëën, mnumero máä m'akmëkäjpxt jëts tu'uk correo máä ayuujk x'axäjët.
- Kējxjǎ'ǎy xë'n ojts ja mëtuntëko'oyë'n nyaxy.
- Kējxjǎ'ǎy na'muk já'ǎy xyëë pënety ojts mejts mutuntëkey.
- Kējxjǎ'ǎy ja xyëë pë'n ojts yakmutuntëkey.

Tukë'y yǎ'ät ayuujk metep mejts mkējxjaapy yakpëjkë'kämp yakayu'utsämp ëxtam ja ley protecció'n de datos personales vigente tanëpëjktääk.

Pën ka't ka'pxy ja ayuujk xnajǎw metep m'akné'ampo'ëp kowan ku ka'pxy xyäjkkëxt jëts ja në'ënë'n tyu'uyo'oty.

Xë'n ja CDHCM t'aktu'upiky ja mnë'ënë'n

1. Orientación

Pyatmëteepy ja m'ayuujk jëts m'ak'anmay xë'n te'n yaktu'nt jëts ja mjotmay yakpayo'oty.

Ku ka't ja Comisió'n mëjk'ǎjtë'n tmëët ok ka't ja pyat'aty ja mejts mjotmay jaa kë'm t'ëjxtǎ'ǎy määte'n pyat'aty ku m'akpëtëkët.

2. Restitución inmediata de derechos

Pën tëë ja kutunk tjënaxy ja mejts mmëjk'ǎjtë'n mtiy'ǎjtë'n jëts yakjäjtp ku t'ak'eyët t'akpääätët, mak'amptoompetämp pën mkupijkpy ku te'n kyukët jëts ja Comisió'n t'ëjxtǎ'ǎy'ǎny xë'n te'n pojë'n tyu'uyo'oty.

Pën ka't te'n xkupiky pën ka't ja kutuntëjk mejts mmëjk'ǎjtë'n tiy'ǎjtë'n t'akjëmpetǎ'ǎny pën tëë kajaa ja tëko'oyë'n timy tatëk ok pën ja tëko'oyën kajaa y'amäy jëts ka't ja pyat'aty ku ja'y kajpxy t'akjëmpet kowan ku jatuk tu'u yakëkt jëts tëkatsy tyu'uyo'oty.

3. Indagación preliminar

Ku yǎä mjǎ'ät ja Comisió'n pat'ǎjtëp ku wätsojët jëts kowan ku mëjk'ǎjtë'n tu'nt jëts ja mjotmay t'akkukët jëts yë' pat'ǎjtëp ku t'ëjxtǎ'ǎty ja kutunk pën te'n mëjk'ǎjtë'n myëët'ajtpy ku t'akkukët.

4. Investigación

Pën ka't ja mjotmay pojë'n kyuk máä indagació'n preliminar kowan ku tsyontǎ'ǎkt tu'uk investigació'n määte'n yakpayo'oyǎ'ǎny xë'nten ojts mejts ja mmëjk'ǎjtë'n mtiy'ǎjtë'n ojts yakjënaxy.

Ku yǎ'ät te'n jyät ja Comisió'n pat'ǎjtëp ku m'akjamyëët'ät jëts m'aktu'uwetst m'akkäjpwxwejët pën te'n xakmay'aty.

5. Recomendación

Ja Comisió'n pat'ǎjtëp ku ja käjpxwejën tmo'oty nayte'n ja kutunktëjk pënety ojts mejts ja mmëjk'ǎjtë'n mtiy'ǎjtë'n tjënaxy jam tukmëëtoǎ'ǎny xë'n te'n yaktu'nt jëts ja tëko'oyë'n t'ak'eyët t'akpääätët.

Ja kutunktëjk kë'm pat'ǎjtëp pën y'axäjëp ok kat ja ää ayuujk pen y'axäjëp, ja comision pat'ǎjtëp ku t'ëjxt pën pyatimy ja kutunk ëxtam ojts yak'anmayë'n.

Tukë'y ja mëjk'ǎjtë'n metep ja CDHCM tyimy ti'ny ja tyaky, ka't ja yakkujëy.

Jajp nayte'n jat'u' uk pētējkē'ēny metep ja CDHCM yajkpy...

Comisión de Derechos Humanos de la Ciudad de México

Mējk'ājten tyimpy jēts ja jā'āy myējk'ājten tiy'ājten yak'ejx'āt mää foros, campañas jēts eventos mää may jā'āy nyaymikyē'n.

Tunmujkp kājpxmujkp mēēt organizaciones de la sociedad civil, universidades jēts organismos internacionales jēts ja mējk'ājten tiy'ājten yakmējāwēt jēts yakpatu'nt.

Yak'e'eyēp mayjēp neky määte'n yakjaytyany ja jā'āy myējk'ājten tiy'ājten yāā naxwiiny.

Mējk'ājten pyējktakpy jēts ja mēj kutunk tmējāwēt jēts tpatu'nt ja jā'āy myējk'ājten tiy'ājten mää eymyētep tunk meteo jyenmä'āny'ājtep.

Mējk'ājten pyējktakpy jēts ja jā'āy myējk'ājten tiy'ājten yak'apējpakt mää talleres jēts neky metep may jā'āy t'ejxtēp.

Pēn jawaan m'aknajāwyampy yāā x'ejxtā'āty:

AprendeDH-AprendeHremoto

Yāā jā'āy yak'ejxpiky may jēp tee ayuujk.

<https://cdhcm.org.mx/educacion/>

La Casa del Árbol Virtual

<https://lacasadelarbolvirtual.cdhcm.org.mx>

PiensaDH

Yāā awā'āts'ājten m'akmo'oy jēts tukē'y ayuujk metep ja CDHCM yājky xakjēnākt mää ja mpujx computadora.

<https://piensadh.cdhcm.org.mx/>

Yāā xpāāt

[Av. Universidad 1449, col. Pueblo Axotla, demarcación territorial Álvaro Obregón, 01030 Ciudad de México.](#)

Yāā mkājpxt

[55 5229 5600.](tel:5552295600)

Juun tyunt

xējny koots ka'pxy tu'uk jēmējk.

Página web

<https://cdhcm.org.mx>

Correo electrónico

cdhcm@cdhcm.org.mx

Delegaciones de la CDHCM en alcaldías

Mayjēp tuntāājk yāā nēwemp jēts jēnkon jā'āy tmēēt'āt yā'āt pētējkē'ēny. Yāā xnajāwēt mää xpāāt:

<https://piensadh.cdhcm.org.mx/index.php/folletoser/2024-delegaciones>

Ombudsmóvil

Te'n yakxēemo'oy ja tuntāājk metep japom japom tēkājtsp jēts ey myāā xpāāt.

<https://cdhcm.org.mx/delegaciones-de-la-cdhcm-en-alcaldias/>

[f](#) /CDHCMX

[▶](#) @CDHCMX

[✕](#) @CDHCMX

iJamyats, ti'iny tukē'y yā'āt pētējkē'ēny tyāky!